

Umetnički projekti

Deo Aktiviteta projekta „Aktivitet: 100 godina nadrealizma“ posvećen je umetničkim projektima koji su proizašli iz istraživanja materijala koji se našao na izložbi. Još tokom istraživanja i izbora radova pozvani su umetnici i umetničke grupe da se pridruže tom istraživanju. Neki projekti su već bili u procesu, neki su razmatrani uz kafu i razgovor a neki su nastali za potrebe izižbe.

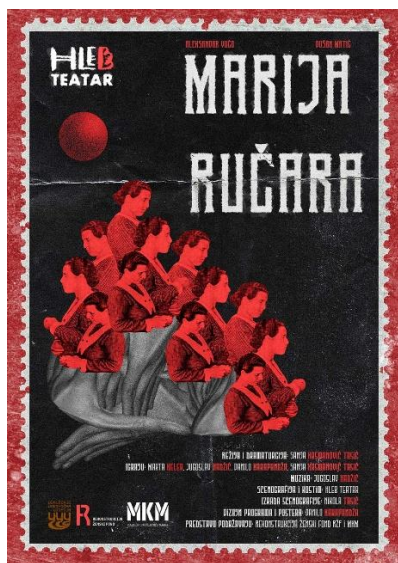
U ovom Aktivitetu su učestvovali: Hleb teatar, kuda.org, Pavle Levi i Andrej Dolinka, Hauard Slejter, Goran Stojčetović, Nina Todorović, Boris Burić.

Svako od njih dao je doprinos u drugačijem sagledavanju i kontekstualizaciji onoga što su nam nadrealisti ostavili.

Marija Ručara, Hleb teatar, Beograd

Muzej savremene umetnosti, Beograd, 30. oktobar 2024;

Muzej primenjene umetnosti, Beograd, 7. decembar 2024. i 30. januar 2025.

„Marija Ručara“ je scenska interpretacija nepravredno zaboravljenog dela srpskih nadrealističkih pesnika Dušana Matića i Aleksandra Vuča. Poema je objavljena u Knjižarnici „Svetlost“ Lazara P. Vukićevića iz Beograda 1935. godine kao prva knjiga edicije „Poezija i kritika“, ali je još pre puštanja u prodaju bila zabranjena, a nepovezani primerci uništeni.

Poema „Marija Ručara“ predstavlja vrhunsko reprezentativno delo srpskog nadrealizma, koje u sebi sažima avangardne tendencije tridesetih godina 20. veka. Kao takva, ova poema svedoči o razvoju moderne umetnosti u Beogradu,

te o značaju ovog grada kao jednog od evropskih centara avangardne umetnosti. Poema je dugo bila izostavljena iz genealogija savremene srpske književnosti, pre svega jer je iz vizure modernističke paradigme bila ocenjivana kao zasićena propagandom i politikom. Međutim, novi uvidi i razumevanje neodvojivosti političkog života i društvenog konteksta od umetnosti zahtevaju preispitivanje ovakvog kritičkog suda.

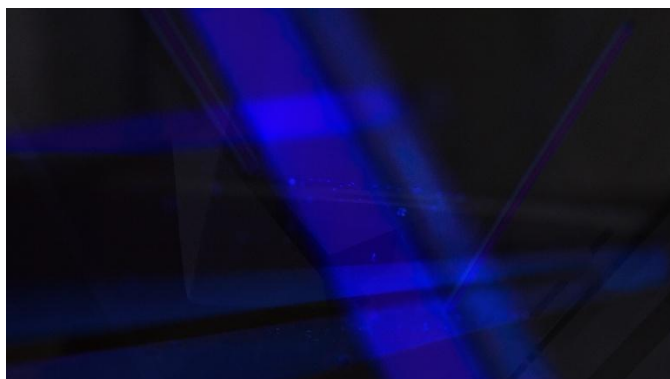
Zbog toga je postavljanje ove poeme tamo gde ona pripada – na scenu – ogroman doprinos za razumevanje srpskog umetničkog nasleđa uopšte, a ponajviše za razumevanje istorije srpskog nadrealizma.

Hleb teatar; režija i dramaturgija: Sanja Krsmanović Tasić; igraju: Marta Keler, Jugoslav Hadžić, Danilo Karapandža, Sanja Krsmanović Tasić, muzika: Jugoslav Hadžić; scenografija i kostim: Hleb teatar; izrada scenografije: Nikola Tasić, dizajn programa i postera: Danilo Karapandža; fotografija: Anastasia Tasić; konsultant na projektu: Srđan Atanasovski.

'Između 1 ~ 8', kuda.org

Izvedeno drugog dana Međunarodnog skupa *Nad/realizmom* u Muzeju savremene umetnosti, 28. novembra 2024.

'*Između 1 ~ 8*' je lumino-sonorna ambijentalna instalacija sprovedena kao *in-situ* intervencija u okviru postavke izložbe 'Aktivitet' stvarajući nove mogućnosti u istraživanju zvučnih pejzaža i svetlosnih efekata kao način za artikulisanje unutrašnjih, nesvesnih svetova. U tom kontekstu, svetlost i zvuk nisu samo estetski elementi, već postaju medijum koji omogućava ulazak u duboku, složenu interakciju između fizičkog prostora i unutrašnjeg sveta posmatrača. Kroz ovakve eksperimente umetnost se ponovo vraća na svoja osnovna pitanja: šta znači postojati, kako funkcionišu percepcije i kako se kreiraju značenja kroz umetnost. Pitanje realnog i imaginarnog je stavljeno u centar pažnje, gde se granice između ta dva stanja stalno pomeraju, što je u skladu sa nadrealističkom težnjom da se oslobodi svest i da se upotrebe nesvesne snage u stvaranju umetničkog iskustva.

Improvizovani kolektivni proces je bio doprinos i produbljivanje osnovnog koncepta nadrealizma koji nadilazi umetničke kategorije, sa intencijom da se istražuju snovi, fantazije i subverzivni aspekti društvenih normi. Kolektivni čin performansa baziran na improvizaciji i saradnji među umetnicima i prisutnima, bio je oslonjen na neposrednu društvenu interakciju, kroz metode automatizma, zajedničkog slušanja i stvaranja. U toj prostornoj intervenciji i interakciji sa prisutnima mešali su se elementi društvenosti, komunikacije, doživljaja i spoznaje imaginacije i relano prisutnog.

Izvođači: Zsolt Polgar, Ilia Belorukov, Zoran Pantelić. Produkcija: kuda.org.

Pečurka: znakovi izričitih naredbi, Andreja Dolinke i Pavla Levija, po knjizi Strip stop Oskara Daviča i Predraga Neškovića.

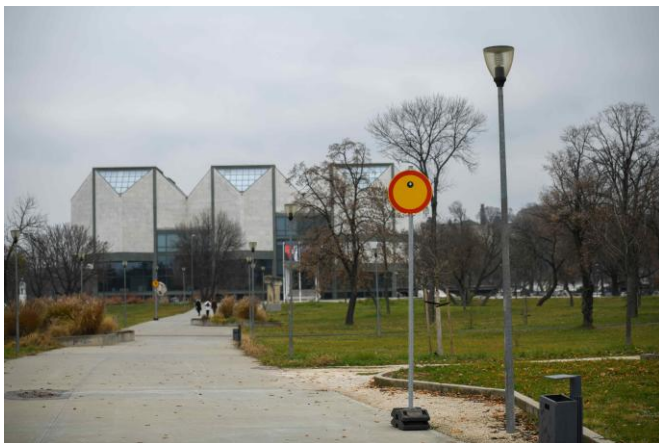

Cilj projekta je da se nesvakidašnje saobraćajne znakove iz navedene knjige knjige, prenesu sa papira u prošireno polje, u prostor svakodnevnog života. Devet znakova je izrađeno po Davičo-Neškovićevim modelima (nastalim u traganju za primordijalnim i pred-verbalnim jezikom koji se artikuliše na raskrscima svesnog i nesvesnog, unutrašnjeg i spoljašnjeg) i postavljeno na različitim lokacijama u Beogradu (ispred Muzeja primenjene umetnosti ulica Vuka Karadžića, Obilićev venac, ulica 1300 Kaplara i park Ušće). Time se afirmiše nadrealistički etos o nesvesnom kao zajedničkom dobru koje se kontinuirano konstituiše u javnom prostoru. Znakovi su bili postavljeni od decembar 2024. do februar 2025.

Povodom realizacije organizovana je diskusija o projektu u kom su učestvovali: Pavle Levi, Andrej Dolinka, Predrag Nešković, Biljana Andonovska, Bojan Marković i Aleksandra Mirčić u Muzeju savremene umetnosti, Beograd, 12. decembra 2024.

Pavle Levi je teoretičar, istoričar filma i umetnik, te redovni profesor vizuelih umetnosti na katedri za filmske i medija studije na Univerzitetu Stanford u Kaliforniji. Bavi se eksperimentalnim filmom, odnosom estetike i ideologije, teorije i prakse, te vizuelnim praksama iz jugoslovenskog regiona. Autor je knjiga „Raspad Jugoslavije na filmu“ (Biblioteka XX vek, 2009), „Kino drugim sredstvima“ (Muzej savremene umetnosti, Beograd/Filmski centar Srbije, 2012), i "Cimanje slike" (2019), te umetničke knjige „Minijature“ (2021). Njegov najnoviji projekat je umetnička slikovnica „Hypnos in Cineland“ (MaMa, 2022), koja je inspirisana nadrealističkim praksama.

Andrej Dolinka je dizajner, umetnik i teoretičar medija. Docent je na Fakultetu primenjenih umetnosti u Beogradu na Odseku grafika i knjiga od 2022. Radio je kao dizajner i art direktor na izdanjima Muzeja savremene umetnosti (Beograd), Kulturnog centra Beograda, Filmskog centra Srbije, Kinopravda instituta (Beograd), Multimedijalnog instituta (Zagreb), Fakulteta za medije i komunikaciju (Beograd), Književno-izdavačke zadruge Baraba (Beograd), Prelom kolektiva, Centra za kulturnu dekontaminaciju (Beograd) i drugih izdavačkih kuća. Njegov dizajn se karakteriše diverzifikovanim formatima, upotrebom intermedijalnog aparata i interesovanjem za održivu štampu.

HUSH! CAUTION! ECHOLAND!

Govorni performans Hauarda Slejtera (Howard Slater) i organizacije kuda.org Muzej savremene umetnosti, 8. februar 2025.

Howard Slater i kuda.org predstavili su delove iz knjige *Anti-Wall* kao performans inverznog čitanja. Odlazeći od uobičajenih načina predstavljanja teksta, ova čitanja, inspirisana premisom nadrealističkog sna, predstavice se kao fragmenti snovite naracije, kao enigmatske poruke iz nesvesnog otvorenog ka spoljašnjem svetu.

Da li je mnogo nadrealističkog pisanja bilo zavisno od toka stanja sna? Da li je to bilo pružanje nespojivih slika koje su, kao prihvatljive lirske forme, zaustavljale širenje onoga što se nije reklo? Da li ćemo iznutar jednog somnambulnog ambijenta moći da čujemo poslednji izdah lude ljubavi kao vanvremensku ispovest? Koje glatko funkcionisanje misli tu može biti poremećeno?

Performans **HUSH! CAUTION! ECHOLAND!** usvaja duboko eksperimentalni i poetski pristup kako u strukturi, tako i u sadržaju nadrealističkog pisanja. Ideja o predstavljanju teksta kao „inverznog predavanja“ unutar „nadrealističkog sna“ uvodi osećaj nerealnosti i dezorijentacije, brišući granice između sna i buđenja. Nesvesno je često neiscrpni izvor za nadrealističku umetnost, kroz slike i asocijacije koje slobodno teku van okvira logike.

U nadrealizmu, stanje sna ima ključnu ulogu, delujući kao portal u dublji, često tamniji sloj psihičkog života. To je prostor gde granice vremena, prostora i identiteta padaju, omogućavajući oslobođeni oblik izraza. Predstavljanjem delova knjige *Anti-Wall* otkrivaju se fragmentisane istine o našem nesvesnom—apstraktne i ponekad enigmatične, ali možda često i autentičnije nego što racionalno razmišljanje može otkriti.

Performans **HUSH! CAUTION! ECHOLAND!** usmeren je na intenzivniju ili siroviju povezanost sa *Anti-Wall* izdanjem iz 2017, zaobilazeći konvencionalno intelektualno angažovanje u korist nečega neposrednijeg, sada aktuelnog stanja i konteksta.

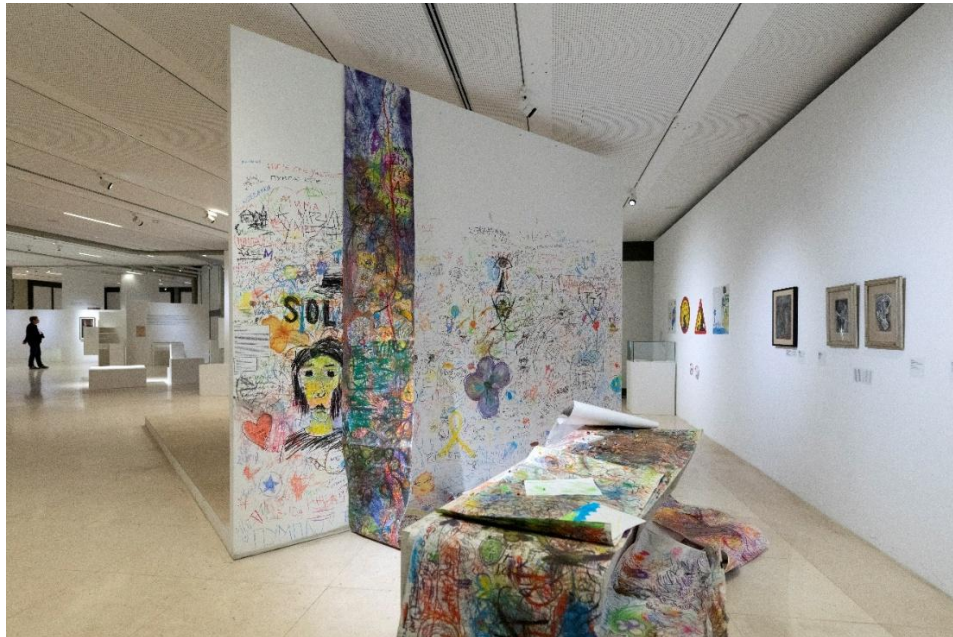
Na samoj izložbi predstavljeni su delovi iz knjige *Anti-Zid prilog za manje-više dovršeno razumevanje nadrealizma* koja predstavlja poetski prpev i transdukcija **Howard Slater** nadrealističke knjige Vana Bora I Marka Ristića *Anti-Zid Prilog za pravilnije shvatanje nadrealizma* iz 1932.

Howard Slater (r. 1965) engleski je pisac i nezavisni naučnik koji radi u oblasti kulturne politike, poezije i muzike, sa posebnim interesovanjem za međunarodni nadrealizam. Član je i osnivač arhivskog projekta *Maidai Rooms*.

Dubinski crtež i Potok, Goran Stojčeto

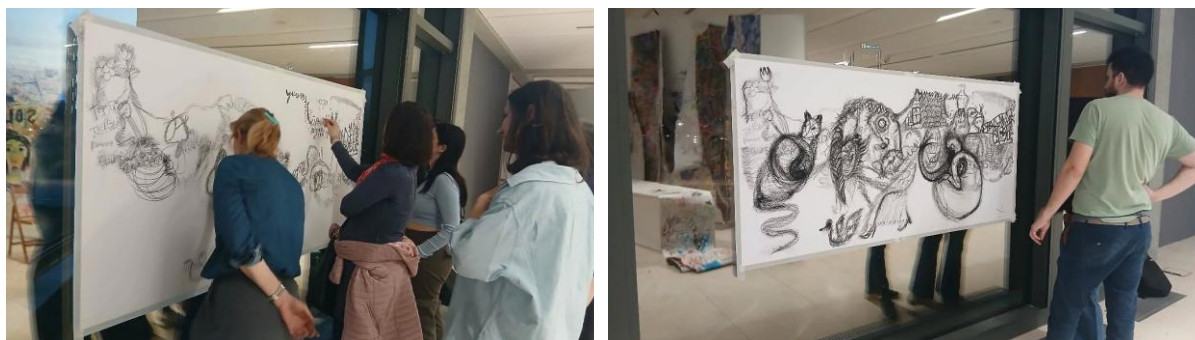
Muzej savremene umetnosti, Beograd, 8. mart 2025.

Goran Stojčeto, *Potok*

Umetnik Goran Stojčeto primenjuje terapiju „dubinskog crteže“ u radu sa pacijentima i lekarima Klinike za psihijatriju Vojno medicinske akademije u Beogradu.

Stojčeto je u okviru izložbe predstavio rad „Potok“ koji je otpočeo sa bolesnicima na klinici a nastavile su ga osobe u raznim drugim prostorima (na ulucu, galeriji) i ovom prilikom publika na samoj izložbi. Održao je i radionicu „dubinskog crteža“ sa prisutnom publikom u Muzej savremene umetnosti, Beograd, 8. mart 2025.

Deo izložbe *Zadržano bekstvo nadstvarnosti: fotografija u beogradskom nadrealizmu* u MPU činile su i dve umetničke intervencije na izlozima Glavne galerije MPU, autora **Nine Todorović** i **Borisa Burića**, koje su idejno komunicirale s izloženim radovima.

Muzej primenjene umetnosti, 06. 11. 2024 – 31. 01. 2025.

***Antiselfie*, Nina Todorović**

“Rad *Antiselfie* predstavlja deo serije Dnevnik diskontinuiteta, koja se još uvek razvija i koja prati svakodnevni tok svesti, uticaj različitih senzacija i skup najjačih dnevnih utisaka koji oblikuju spontane kompozicije, koje u biti nose nadrealistički postupak. U pitanju je kolaž, kao jedno od osnovnih izražajnih sredstava nadrealista, nastao kombinovanjem analognog i digitalnog pristupa. Inspirisan je citatom dadaiste i nadrealiste Moni de Bulija. Odnosi se na spontano salgledavanje sopstvenog lika, zatvorenih očiju, a u sadašnjem vremenu problematizovan je kao suprotnost popularnoj *selfie* kulturi koja potencira režiranu i filterima ulepšanu fotografiju. Umesto uobičajenih popularnih filtera, iskorišćen je *glitch* (glič) generator kojim je intervenisano na fotografiji - autoportretu umetnice, što rezultira fragmentacijom i dekonstrukcijom lica na kojem su inicijalno nagoveštene nesavršenosti ali i skoro poništene karakterne crte.

Osnovno polazište za korišćenje *glitch art*-a u nadrealističkom kontekstu je pretpostavka da bi nadrealisti, da su u vreme razvitka tog umetničkog pokreta imali pristup ovakvoj tehnologiji, svakako koristili taj alat koji se u svojoj suštini oslanja na slučajnost, grešku, neočekivane ishode...”

Nina Todorović

Beograd, oktobar 2024.

Nina Todorović (1973) diplomirala je 1999. na FLU, odsek Slikarstvo. Od 2000. član ULUS-a, sa statusom samostalnog umetnika. Magistrirala 2002, a doktorirala 2014. godine na FLU. Od 1995. redovno izlaže, a do sada je imala 49 samostalnih i preko 200 grupnih izložbi. Učestvovala je i na brojnim likovnim kolonijama, radionicama i veb projektima u zemlji i inostranstvu. Dobitnica je više domaćih i međunarodnih nagrada. Radovi joj se nalaze u stranim i domaćim muzejima i javnim i privatnim kolekcijama.

Ni danas ni ovde, ni muzej ni ulica, ni reč ni slika, ni poezija ni proza, samo očekivane borbe, Boris Burić

***NI DANAS NI OVDE
NI MUZEJ NI ULICA
NI REČ NI SLIKA
NI POEZIJA NI PROZA
SAMO OČEKIVANE BORBE***

„Sanjao sam da se ogromna plahta polagano spušta preko zgrada i ulica dok ljudi šetaju mirno i ne primećuju da ih nekakva sila postavlja u obruč i polagano im istiskuje vazduh iz pluća.

Pogled ka nebu nam je oduzet.

Taj zastrašujući prizor mi je bio polazna tačka.

Pošto mi je kaldrma lajtmotiv u skoro svim radovima, prirodan potez bio je nju iskoristiti za rad, prvenstveno zbog simbolike slobode koju nosi u sebi.

Inspiraciju za tekstualni kolaž sam pronašao u spoju mojih misli sa osvrtima umetnika koji su u begu od konvencionalnosti tražili nove načine istraživanja, među njima je i Vane Bor.“

Boris Burić

Beograd, oktobar 2024.

Boris Burić (1981) intermedijalni je umetnik iz Beograda. Autodidakt. Bivši fudbaler HNK Rijeka. Oženjen. Ima položen i vozački ispit, ne vozi. Konceptualac po opredeljenju. Tvrdoglav i nepredvidiv. Teži ka škrtosti u izrazu, minimalnim sredstvima ostvaruje maksimalan efekat. Kaldrma mu je lajtmotiv u svim radovima. U polju umetnosti deluje kao vizuelni (kolaži, stripovi, fotografija...) i izvedbeni umetnik (umetničke akcije, happening, performans...). Sarađivao sa Galerijom *Remont* od 2014. do 2020. godine. Tri izložbe su mu cenzurisane zbog saradnje sa Nenadom Rackovićem i tri uspešno realizovane sa njim. Status samostalnog umetnika stekao iz drugog puta, nakon što su ga prvi put odbili zbog sadržaja u radovima.

Živi i radi na relaciji Beograd–Rijeka–Teksas.